

✖ marttalo...

Puutarha parvekkeelle ja yrttejä ikkunalaudalle

Pirkanmaan Martat ry
Anne Sannamo

✖ marttalo...

Kasvien valinta

Kasvien valintaan vaikuttavat

- Kasvualustan/parvekkeen koko
- Kasvupaikan valoisuus
- Ikkunan/parvekkeen lämpötila (lasitettu parveke)
- Kasvupaikan tuulisuus
- Hoitajan innostus/käytettävissä oleva aika

Se, mihin ilmansuuntaan parveke antaa ja onko se lasitettu vai ei, vaikuttaa suuresti kasvien menestymiseen. Pohjoiseen antava parveke, varsinkin jos se on vielä varjoisa, tarjoaa useimmille kasveille liian vähän valoa. Jos parveke antaa etelään ja on vielä lasitettu, niin se on puolestaan liian kuuma useimpien kasvien makuun. Tuulettamalla ja varjostamalla voidaan laajentaa kasvivalikoimaa lasitetullakin eteläparvekkeella.

✖ marttalo...

Ikkunalauta

Länsi ja itä ikkunat soveltuvat parhaiten ikkunaviljelyyn

- Yrtit: persilja, tilli, ruohosipuli, basilika, oregano, meirami, timjami, sitruunamelissa, maustekirveli, vihanneskrassi
- Versot: auringonkukka, herne, vihanneskrassi, härkäpapu, tattari, ruoka- ja valkosipuli
- Baby leaf salaattit ja baby-pinaatit: valmiit siemenseokset ja esim. Spinach Oriental Mikado F1 pinaatti
- Paprika, chili

Kasvatus ikkunalaudalla alkaa, kun valo on riittävästi. Jos käytettävissä ei ole lisävaloa, niin riittävästi luonnon valoa kasvien kasvuun on maaliskuuhuhtikuun alusta lähtien. Valon määrä riippuu ilmansuunnasta ja ikkunaa mahdollisesti varjostavista tekijöistä. Kasvien tasapainoiseen kasvuun vaikuttaa valon määrän lisäksi ratkaisevasti myös kasvupaikan lämpötilan määrä. Valon suhde lämpötilaan pitää olla oikea. Yleensä asuinhuonetila on keväisin liian lämmin suhteessa kasvien saaman valon määrään. Liian lämpimässä ja vähässä valossa kasvaneet kasvit ovat honteloita ja ohutlehtisiä. Jos valon määrä lisääntyy nopeasti, niin kasvit saattavat vaurioitua helposti: lehdet kuivavat tai jopa palavat. Kun tällaiset hennot kasvit siirretään ulos, niin kasvu pysähtyy pitkäksi aikaa tai saattaa jopa pahimmassa tapauksessa loppua kokonaan.

Versottaminen tarkoittaa syötävien taimien kasvattamista vähässä mullassa. Versojen kasvatus on helppoa ja hauskaa, mutta ennen kaikkea edullista ja hyödyllistä. Versot sisältävät mm. entsyymejä, vitamiineja, kivennäisaineita ja lehtivihreää. Ne ovat maistuva ja arvokas lisä ruoanvalmistuksessa. Versoja voi kasvattaa esim. seuraavista siemenistä:

Auringonkukka: rapea, miedonmakuinen, kasvaa melko nopeasti, halpa — linnuille tarkoitetut kuorelliset siemenet käyvät hyvin kasvatukseen (1-2 viikkoa)

Tattari: maku mausteisempi, kuorellisia siemeniä melko vaikea löytää kaupasta eli kannattaa kysellä suoraan tuottajalta. Versotus vaatii tarkkuutta valon suhteen, muuten kuoret eivät tahdo irrota (1-2 viikkoa).

Herne: koristeellinen, mehukas, mieto maku. Kasvatus melko hidasta. Siemeniksi käyvät kokonaiset kuivatut herneet, joita saa edullisesti ruokakaupasta (2½-4 viikkoa siemenistä riippuen).

✖ marttalo...

Ikkunalauta

Liian lähellä porottava patteri haittaa kasvua

Hyllyt tuovat lisätilaa

Pöytäpuutarha

Markkinoille tulleet pöytäpuutarhat ovat valmiita kasvatuspaketteja, missä voi kasvattaa kasveja siemenestä sekä suoraan kaupan ruukuista.

Pakettiin saa myös yhteensopivat valaisimet, jotka mahdollistavat kasvatuksen ympäri vuoden.

✖ marttalo...

Ikkunalauta

Taimien kasvatusta onnistuu hyvin ikkunalaudalla

Onnistunut taimikasvatus vaatii tarpeeksi valoa ja kohtuullisen lämpötilan (16-20°C). Liian vähässä valossa ja liian lämpimässä taimet venyvät ja ovat heikkoja. Osa kasveista ei selviä koulintavaiheesta ja kasvu pysähtyy ja hidastuu, kun taimet siirretään ulos.

✖ marttalo...

Parvekeviljely/rajoitettu kasvualusta

Parvekelaatikot kaiteen sisäpuolelle

- Yrtit
- Salaatit, baby leaf salaatit
- Pinaatti, mangoldi
- Herneet, pavut
- Kesä-, talvi- ja annoskurpitsa
- Kurkku
- Paprika, chili
- Tomaatti, kirsikkatomaatti
- Mansikka
- Peruna
- Viiniköynnös
- Retiisi, sormiporkkana
- Vihersipuli
- Marjapensaat

Onnekasta, jos parveke antaa itään tai länteen, mutta myös etelään ja jopa pohjoiseen antava parveke sopii rajoitetusti joidenkin kasvien viljelyyn. Etelään antavan parvekkeen kuumentamista liian lämpimäksi voi hallita varjostamalla. Jos parveke on lasitettu, niin muista tuulettaa ja tarvittaessa varjostaa sekä huolehtia kasvien pölytyksestä.

✖ marttalo...

Parveke/ikkunakasvien hoito

Valitse oikea kasvualusta

- altakasteluruukkuihin kestonmulta
- valitse laadukas multa - tuoteseloste kertoo mullan koostumuksen
- kastelukiteet vähentävät kosteusvaihteluja
- kuohkeuta kasvualustan pintaa silloin tällöin tai kata se esim. murskeella

Kastele säännöllisesti kasvin vedenkulutuksen mukaan

- kastele aamulla tai illalla, kun aurinko ei paista suoraan kasvupaikalle
- anna kasteluveden seisoa astiassa niin, että se on huoneenlämpöistä
- kastele kerralla kunnolla ja anna mullan pinnan kuivahtaa

Lannoita säännöllisesti

- kasvin tarpeen mukaan muutama viikko taimien istutuksesta tai siementen itämisestä, niin pitkään kun kasvit kasvavat
- varastolannoitus
- noudata pakkauksen käyttöohjetta
- kastele ennen lannoitusta, jos multa on kuivaa

 marttalo...

Parveke/ikkunakasvien hoito

- Ruukuissa multa kuivuu helposti, siksi hyvä ruukkumulta sisältää kastelukiteitä, jotka varastoivat vettä.
- Mullan joukkoon lisätty kevytsora parantaa veden imeytymistä ja kuiva multa kastuu helpommin.
- Myös altakasteluruukut ja tippukastelulaitteet helpottavat ruukkupuutarhan hoitoa.

✖ marttalo...

Parveke/ikkunakasvien hoito

- Ruukkupuutarhan kasveja voidaan lannoittaa joko kasteluveteen sekoitettavilla tai kasvualustaan sijoitettavilla lannoitteilla.
- Varastolannoitus on helppo tapa huolehtia ruukkukasvien koko kesän ravinnetarpeesta.
- Varastolannoitukseen soveltuvat rakeistetut luonnonlannoitteet ja pitkävaikutteiset lannoiterakeet, joista ravinteita vapautuu vähitellen kasvien käyttöön.

✖ marttalo...

Ruukkupuutarhan varastolannoitus

- Istutusvaiheessa taimien väliin tehdään kuopat, joihin sijoitetaan luonnonlannoitetta pieninä kasoina.
- Pitkävaikutteiset moniravinnelannoiterakeet sekoitetaan tasaisesti multa
- Ylilannoituksen välttämiseksi on tärkeää, että lannoitetta ei sekoiteta koko multamäärään.
- Lopuksi lannoiterakeet peitetään mullalla.

Luonnonlannoitteet ovat kanankakkavalmisteita- niitä ei siis sekoiteta tasaisesti kasvualustaan vaan tehdään kasoja. Hallitusti liukenevat päällystetyt lannoiterakeet sen sijaan sekoitetaan koko multamäärään tasaisesti.

marttalo...

Ruukkupuutarhan lannoitus

- Varastolannoiteosasta riittää ravinteita koko kasvukaudelle, joten kasteluun käytetään pelkkää vettä.
- Lannoitemäärän oikea annostus vaihtelee kasvilajin mukaan.
- Paljon ravinteita kasvuunsa käyttävät vihannekset, kuten kurkku ja tomaatti, tarvitsevat luonnonlannoitetta jopa 1,5 l/taimi, kun taas yrteille riittää 1 dl/taimi.

✖ marttalo...

Parvekekasvien hoito

Suihkuta kasveja (ei auringonpaisteessa), kun ne ovat pölyisiä

Tarkkaile kasvintuhoojia ja torju ne ajoissa

Suojaa monivuotiset kasvit talven kylmyydeltä

Poista kuihtuneet ja vaurioituneet kasvinosat

Leikkaa kasveja tarpeen mukaan

Yrtit leikataan (latvotaan) parin, kolmen lehtiparin jälkeen, kurpitsaista, chilistä, paprikasta ja tomaateista leikataan tarvittaessa sivuversot eli ns. varkaat ja latva katkaistaan, kun halutaan nopeuttaa kypsymistä.

Luonnonmukaiset torjunta-aineet tuhoeläinten torjuntaan

Mäntysuopaliuos

3 dl mäntysuopaa
0,5 l spritiä (Sinol)
1 rkl suolaa
10 l vettä

Käytä kirvojen, perhos- ja pistäistoukkien sekä muiden pehmeähoisten hyönteisten torjuntaan.

Amerikkalainen ötökkööljy

Perusöljy:
1 rkl astianpesuainetta
2,5 dl ruokaöljyä
Perusöljyn laimennus:
1 – 2,5 tl perusöljyä
2,5 dl vettä

Käytä kirvojen, perhos- ja pistäistoukkien sekä muiden pehmeähoisten hyönteisten torjuntaan.
Käytä ruiskutetta varoen kukka- ja punakaailia sekä kesäkurpitsalla.

Nokkosvesi

1 kg tuoreita tai 200 g kuivattuja nokkosia
10 l vettä

Sekoita nokkoset veteen ja seisota seosta 1vrk. Käytä sellaisenaan kirvojen torjuntaan.

Nokkoslannoite valmistetaan samalla tavalla, mutta seoksen annetaan seisoa 2 viikkoa. Laimenna 1:10. Perhos- ja pistäistoukkien sekä muiden pehmeähoisten hyönteisten torjuntaan.

Raparperivesi

600 – 700 g raparperin lehtiä
5 l vettä

Keitä lehtiä teräskattilassa ½ tuntia ja siivilöi.

Käytä laimentamattomana kirvojen torjuntaan.

Kasvitautilien torjuntaan

Rasvaton maito

1 osa vettä
1 osa rasvatonta maitoa

Käytä seosta sienitautien ja kirvojen torjuntaan.

Peltokortekeite

1 kg tuoretta tai 150 g kuivattua peltokortetta
10 l vettä

Keitä seosta hiljalleen 20 – 30 min teräskattilassa ja siivilöi. Laimennetaan 1:5. Käytä sienitautien torjuntaan.

Ruokasooda I

2 tl soodaa
2 tl mäntysuopaliuosta
1 l vettä

Sekoita aineet keskenään. Käytä härmäsienten torjuntaan.

Ruokasooda II

3 tl ruokasoodaa
2 tl astianpesuainetta
4 l vettä

Sekoita aineet keskenään. Käytä härmäsienten torjuntaan.

✖ marttalo...

Istutusastiat

Kasvun onnistumiselle ratkaiseva tekijä on riittävän suuri ruukku/astia

Syväjuuriset kasvit kuten kaalit ja juurekset eivät viihdy matalissa kasvualustoissa

Ruukut ja laatikot

- yksivuotiset kasvit: vähintään 20 cm syvä laatikko
- monivuotiset kasvit: 50 -60 cm syvä, vähintään 50 cm leveä astia, lämpöeristys

Ampellit

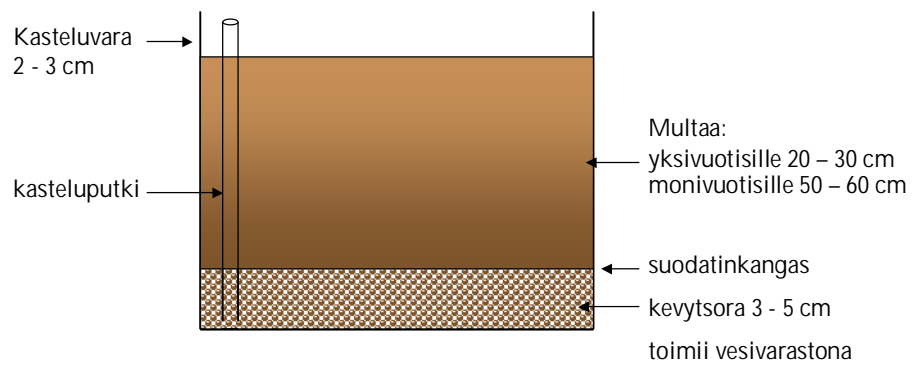
Kasvupussit

Jos kasvatat monivuotisia kasveja, niin ruukku/astia pitää lämpöeristää talveksi. Joko astia itsessään lämpöeristetään tai se suojataan talveksi laittamalla se esim. styroksilla vuorattuun laatikkoon tai käytetään ns. pakkaspeittoja, myös ruukun alle tarvitaan pakkaseristys.

✘ marttalo...

Istutusastia

Vinkki: Täytä vanhojen sukkahousujen lahkeet kevytsoralla ja laita sukkahousut salaojaksi astian pohjalle. Et tarvitse suodatinkangasta.

marttalo...

Viljely ruukuissa ja
muissa rajoitetuissa
kasvualustoissa

50 cm x 50 cm x 40 cm
kokoisessa
puulaatikossa, joka on
vuorattu sisältä
juurimatolla, viihtyy
mm. kurpitsa

✘ marttalo...

Mausteyrtejä ruukuissa

Useat mausteyrtit soveltuvat erityisen hyvin ruukuissa kasvatettaviksi, sillä ne tarvitsevat verraten vähän vettä ja ravintoa, mutta sitäkin enemmän lämpöä. Ruukut on helppo siirtää suojaan kylminä öinä, mikä on erityisen tärkeää esim. basilikan kohdalla.

✖ marttalo...

Yrttien kasvatatus ruukkuyrtistä

Helpon kasvatat yrtejä seuraavasti:

- Hanki kaupasta valmis ruukkuyrtti.
- Leikkaa versot keittopataan tai salaatin pirstykseksi.
- Leikattaessa versojen tyvelle jätetään pari kolme lehteä tai lehtiparia.
- Istuta jäljelle jäänyt taimi saman tien kevyellä kukkamullalla täytettyyn ruukkuun.
- Juurtumista auttaa, jos pistät taimen päälle reiällisen muovipussin

✖ marttalo...

Yrttejä taimista

Toinen helppo ja nopea tapa on kasvattaa yrttipuutarha taimista. Keväällä taimia saa kukkakaupoista ja tavaratalojen kukkaosastoilta ja vähän myöhemmin puutarhamyymälöistä.

- Istuta taimet hieman taimikasvatusruukkuun suurempaan kukkaruukkuun. Istutusmullaksi sopii kevyt kukkamulta tai kaktusmulla. Halkaisijaltaan 10 -12 cm ruukkuun mahtuu yksi yrtin taimi, suurempiin voit istuttaa useamman. Pitkänomaiseen ruukkuun taimet istutetaan noin 10 cm välein.

✖ marttalo...

Yrttejä siemenistä

- Täytä taimikasvatuslaatikko noin 5 cm kerroksella maapöytästä. Kastele multa hyvin ja ripottele siemenet mullalle.
- Peitä siemenet ohuella mullalla tai hiekalla. Suihkuta pinta märäksi.
- Pingota päälle muovikelmu, jossa on pari reikää.
- Kun siemenet ovat itäneet poista muovikelmu ja siirrä kylvös valoisalle ikkunalle. Kastele suihkupullolla, mutta älä uita taimia.
- Kun ensimmäinen oikea lehti on kehittynyt, kouli taimet lopullisiin kasvuruukkuihin.

marttalo...

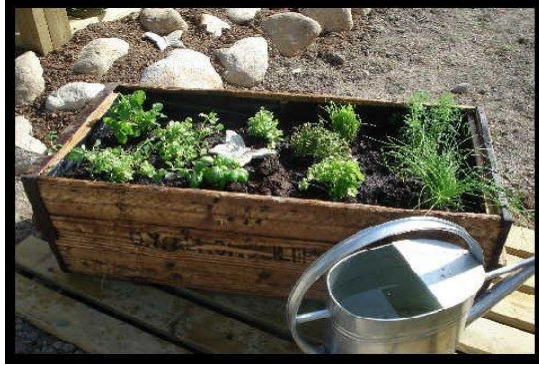
Taimien kouliminen

Kun taimet alkavat olla liian tiheässä ja ensimmäiset kasvulehdet ovat puhjenneet, on aika kouliä taimet.

- Kastele taimet ennen koulimista.
- Tee sormella tai istutuspuikolla multaan kolo, johon varovasti irrotettu taimi nostetaan sirkkalehdistä kiinni pitäen.
- Aseta taimi niin, että sirkkalehdet jäävät mullan pinnalle.
- Tiivistä multa varovasti painamalla sormilla tai puikolla reunoilta päin.
- Laita yhteen ruukkuun 3-5 tainta. Ylimääräiset taimet voit istuttaa viilipurkkeihin ja lahjoittaa ystäville tai istuttaa touko-kesäkuun vaihteessa ulos.
- Muista karaista taimet ennen ulos istuttamista

✘ marttalo...

Mausteyrttejä laatikossa

✖ marttalo...

Salaatit

- Lehtisalaatit ja baby leaf salaatit soveltuvat parhaiten ikkunalaudalle.
- Satoa korjataan jatkuvasti ja ennen kuin lehdet ovat kasvaneet täysikasvuiseksi.
- Lehtisalaatit ja Itämainen salaattisekoitus soveltuvat parvekkeelle.
- Eteläparveke haasteellinen.
- Suora kylvö

Itämainen salaattisekoitus:

Endiivi, Pak Choi, Korianteri,
erilaisia lehtisalaatteja,

Hon Sai Thai, Mizuna, Amsoi, eli 6 lajia.

- Hyödynnä kaupan ruukkusalaatit.

✖ marttalo...

Pinaatti

Pinaatit viihtyvät ravinteikkaassa ja kalkitusmaassa.

Itää n. 1-2 viikkoa, satoikään 1,5 kk.

Säännöllinen kastelu, muuten kukkii.

Lamopinaatti tarvitsee taimikasvatuksen

Kylvö maaliskuussa.

Istuta amppeleihin ja siirrä ulos vasta ilmojen lämmettyä, hallanarka.

Korjaa satoa katkomalla versoja, niin kasvusta tulee tuuhea

✖ marttalo...

Mangoldi

- Mangoldi eli lehtijuurikas on vanha pinaattikasvi, sokerijuurikkaan ja punajuuren sukulainen.
- Käytetään valkoiset tai punaiset leveät lehtiruodit sekä paksumaltoiset lehdet.
- Kylvö suoraan kasvupaikalle touko-kesäkuussa.
- Helppo ja terve kasvi.
- Jos kukkavarsia muodostuu, niin ne leikataan heti pois.
- Käyttö pinaatin tapaan ja lehtiruodit höyrytettyinä.

Lajikkeet voidaan jaotella lehti- ja ruotimangoldeihin. Jälkimmäistä käytetään lehtiruoti. Lehtimangoldista käytetään sekä lehti että lehtiruoti. Mangoldin lehtiruoti voi olla valkoinen, keltainen, vaalean- tai purppuranpunainen, punainen tai kermankeltainen. Mangoldi kerää solukkoonsa nitraattia, joten sitä ei pidä syöttää alle vuoden nuoremmille lapsille.

✖ marttalo...

Herneet ja pavut

- Sokeri- salaatti- ja silpoydinherne parvekekylvöihin
- Kylvetään vasta kun ilmat ovat lämmenneet.
- Siementen liotus nopeuttaa itämistä.
- Kalkittu kasvualusta pH 6,5-7,7
- Vaatii tuennan
- Sokeri- ja salaattiherne syödään palkoineen

Herneet jaetaan pelto- ja tarhaherneisiin. Peltoherneen sato kuivataan ruoka- tai reuherneeksi. Ne ovat kirjavakukkaisia. Perinteisiä valkokukkaisia tarhaherneitä ovat silpoherne, silpoydinherne, sokeriherne, taittoherne ja taittoydinherne. Lisäksi markkinoilla on salaattiherneitä ja persiljaherneitä. Kotipuutarhoissa viljellään yleisimmin sokerihernettä ja silpoydinhernettä.

Herne kylvetään avomaalle kesäkuun alussa 8 - 10 asteiseen maahan. Kylmemmässä maassa siemenet mätänevät helposti. Herne taimettuu nopeammin lämpimässä maassa.

Siementen liotus jouduttaa itämistä: Laita siemenet veteen pari tunniksi, kaada vesi pois ja peitä siemenet kostealla talouspaperilla, jotta ne eivät kuivuisi. Liotetut siemenet kylvetään kosteaan maahan, lajikkeesta riippuen noin 2 - 5 sentin välein. Siementarve on 60 g/10 rivimetriä. Matalat lajit 20 cm rivivälein, kylvösyvyys 4-6 cm. Korkeat lajit kylvetään paririviin ja väliin jätetään noin 15 cm. Idätys: 6 - 8 vrk, optimilämpötila 18 astetta.

Kasvatuskausi on kesä-heinäkuu, kasvu-aika n. 90-100 vuorokautta, silpoydinherneellä kuitenkin lyhyempi, n. 60-85 vuorokautta.

Paikan tulisi olla aurinkoinen ja lämpöinen ja maan multava sekä mahdollisimman neutraali, pH on yli 6. Sitä voidaan kalkita tai parantaa puutuhkalla. Aikaiselle herneelle sopii hiekkamaa, myöhäisemmille lajikkeille mullan ja saven sekainen kasvualusta. Maa muokataan kuohkeaksi. Niukka lannoitustarve. Palkokasvina herne tarvitsee typpilannoitusta vain taimivaiheessa.

✘ marttalo...

Herneet ja pavut

- Härkäpapu, korkeus 0.4-1,2 m
 - syvä, ravinteikas kasvualusta, kylvö aikaisin keväällä
 - palot riivitään nuorina, hyvin nuoret pavut voi käyttää palkoineen
- Pensaspapu, korkeus 0,3-0,5 m
 - Kylvö lämpimään maahan, yli +10°C 3cm syvyyteen. Kylmässä maassa siemenet mädäntyvät eivätkä idä.
- Ruusupapu, kasvaa 2-4 m korkeaksi köynnökseksi
 - Esikasvatus toukokuussa tai kylvö avomaalle, kun maan lämpö on yli 12 °C
- Salkopapu, 2-3 m
 - menestyy vain lasitetulla parvekkeella tai kasvuhuoneessa
 - kylvetään, kun maan lämpö on 15°C,

Pavut jaetaan tavallisesti neljään ryhmään; tarha-, pelto-, ruusu- ja soijapapuihin. Pavut ovat lämpimän ilmaston kasveja. Kasvu häiriintyy jo alle neljän asteen lämpötilassa. Palkokasvina papu pystyy ottamaan tyypeä suoraan ilmasta, viihtyen näin laihemmassakin maassa. Ihanteellinen maaperä on runsashumuksinen, kevyt ja nopeasti lämpenevä; pH:n tulisi olla n. 7,0. Haitallisin kasvitauti on pavun laikkutauti, sateiset säät lisäävät tämän taudin esiintymistä. Myös pahka- ja harmaahome saattavat kiusata. Sato on korjattava ennen kuin siemenet kasvavat liian isoiksi. Sisältää runsaasti valkuaisaineita. Syödään aina keitettyinä, sillä raakoina sisältävät myrkyllisiä glykosideja.

✖ marttalo...

Kesä-, talvi- ja annoskurpitsa

- Lämmin, hyvin lannoitettu, ilmava maa, pH 6,0-7,5. Lannoitusta jatketaan koko kasvukauden ajan.
- Esikasvatus (noin 3 viikkoa) toukokuun alussa. Itämlämpötilan oltava vähintään +15 astetta.
- Myöhempi kasvatuslämpötila päivisin n. 18 ja öisin 14 astetta.
- Sisällä kasvatettaessa on huolehdittava pölytyksestä.
- Köynnöstävät lajit säleikköön

Puulaatikkoon voi istuttaa talvikurpitsan tai pieniä annoskurpitsoja. Hyvä annoskurpitsalajike on Eight Ball. Sen kurpitsat ovat pieniä ja pyöreitä.

Talvikurpitsa on annoskurpitsoja isompi, muttei valtava. Se korjataan myöhään syksyllä ja sitä voi pitää huoneenlämmössä kuukausia. Vanha japanilainen talvikurpitsalajike Uchiki kuria on suositeltava.

marttalo...

Kesäkurpitsa ruukussa

Kesäkurpitsa kasvusakissa

✖ marttalo...

Kurkku

- Tuulilta suojattu, lämmin kasvupaikka,
- Hyvin lannoitettu ja kalkkipitoinen (pH n. 7,5) kasvualusta
- Kylvä mieluiten lopulliseen kasvupaikkaan, itämlämpö 20-25°C
- Tue säleikköön
- Älä päästä kuivumaan, muuten saattaa tulla karvaita kurkkuja ; kastelukiteet kasvualustassa hyvä apu
- Korjaa sato pienenä, se lisää sadon määrää

Karvas johtuu kukurbitasiineistä. Tämä karvas maku maistuu erityisesti hedelmän kärjessä. Ajoittainen kuivuus kasvukaudella lisää tätä ominaisuutta. Kurkku on yksikotinen ja yleensä yksineuvoinen, joka tarkoittaa, että hede- ja emikukat kehittyvät erikseen lehtihankoihin, kylläkin samaan yksilöön. Hedelmiä syntyy siis vain pölytyksen tuloksena. Avomaankurkusta on myös jalostettu ns. partenokarppeja lajikkeita eli kurkut kehittyvät ilman hyönteisten pölytystä ja hedelmöitystä. Kylvä ulos maan ollessa vähintään 15 astetta. Kylvösyvyys 2-3cm. Itämis aika 5-8 vrk. Voidaan myös esikasvattaa, mutta kärsii siirrosta. Siemenelliset lajikkeet soveltuvat säilöntään paremmin kuin partenokarppeiset lajikkeet.

✖ marttalo...

Paprika ja chili

- Taimien esikasvatus aloitetaan helmi-maaliskuussa.
- Kasvupaikka lämmin seinusta tai lasitettu parveke/kasvihuone.
- Kasvaa ruukussa myös valoisalla ikkunalla.
- Houkuttelee kirvoja → suihkuta säännöllisesti.
- Lämpö kasvukauden aikana ei saa nousta yli 30°C, koska tällöin kukat putoavat herkästi.
- Itsepölytteinen.
- Hyvä tukea, koska versot ovat hauraita.

Chili ja **paprika** tarkoittavat täysin samaa asiaa: **capsicum**-suvun kasveja. **Chiliksi** tai **maustepaprikaksi** kutsutaan yleensä kasvin tulsia muotoja, **paprikoiksi** mietoja, isokokoisia, makeita lajikkeita.

Paprika ei vaadi niin voimakasta lannoitusta kuin tomaatti. Kasvun aikana tarvitsee runsaasti valoa ja kosteutta. Hedelmöitykselle ihanteellisen lämpötila on 18-22 astetta. Pitkään jatkuva viileys vahingoittaa juuristoa ja johtaa kasvun pysähtymiseen. Säännöllinen suihkutusta torjuu kirvoja.

'APACHE' FI

annos noin 8 siementä / 3,50€ til.no 1926

F1-hybridi. Pienikasvuinen ja pensasmainen. **'APACHE' FI**

annos noin 8 siementä / 3,50€ til.no 1926

F1-hybridi. Pienikasvuinen ja pensasmainen.

✖ marttalo...

Tomaatti

- Pensasmaiset lajikkeet, amppeli-, kirsikka ja minitomaatit sopivat runkotomaatteja paremmin parvekkeelle. Ei tuentaa eikä varkaiden poistoa.
- Aloita taimikasvatus maaliskuussa ja istuta taimet/ostotaimet touko-kesäkuun vaihteessa ulos maan lämmentyä (15°C).
- Istutus aiempaa syvempään ensimmäisen kukkatertun jälkeen.
- Vaatii hyvin lannoitetun, fosforipitoisen ja multavan kasvupaikan, pH 6,0 – 7,0.
- Yli 32°C lämmössä tomaateista tulee laikukkaita.
- Pölytystä tehostetaan täristämällä kukkaterttuja.

Siemenestä kylvetyt tomaatin taimet tarvitsevat 8-10:n viikon esikasvatuksen ennen kuin ne siirretään ulos parvekkeelle. Taimet koulitaan eli ne siirretään aikaisempaa suurempaan astiaan, kun niissä on ensimmäiset pienet sirkkalehdet. Paras viljelylämpötila 18 astetta. Uudelleenistutus syvempään. Ennen ulosistutusta muistettava karaista pikkutaimia muutamia tunteja päivässä 8-10 päivän ajan. Tanakat tomaatintaimet istutetaan hieman entistä syvempään. Asuinhuoneissa kasvatetut taimet saattavat venyä valonpuutteen vuoksi. Tällaiset taimet istutetaan vinoon, jolloin osa varresta peittyi kasvualustalla. Tomaatti tekee mullan sisään jääneeseen varrenosaan juuret ja maanpäällinen osa jatkaa kasvuaan normaalisti.

Sadontuotantoon tarvitaan runsaasti valoa, lämpöä ja ravinteita. Myös kastelun tulisi olla tasaista, jotta taimet ja sato pysyvät terveinä.

Amppeli-, kirsikka- ja minitomaatit ovat pensasmaisia. Niiden kasvua ei yleensä tarvitse ohjata eikä niistä poisteta varkaita.

Pensasmaisesti kasvavissa lajeissa on monia parvekeviljelyyn sopivia. Myös kirsikkatomaateissa on matalia ja pensasmaisia lajikkeita, ja niitä on helpompi viljellä kuin runkotomaatteja. Korkeat runkotomaatit tarvitsevat tuen ja niistä on poistettava säännöllisesti lehtihankaan kasvavia varkaita. Ne ovat sivuversoja, joiden kasvu vie voimaa taimelta. Runkotomaatit myös latvotaan eli niiden latva katkaistaan 3-4 tertun yläpuolelta.

Kaikilla tomaateilla on kuitenkin laaja juuristo ja ne menestyvät parhaiten suurissa, 10-12 l astioissa.

Hyviä lajikkeita:

Kirsikkatomaatti Sungold F1

✖ marttalo...

Herkkuja amppelista ja parvekkeelta

tomaatti
'Tumbling Tom red'

✖ marttalo...

Mansikka

- Kuukausimansikat, tarha-ahomansikkat, erilaiset risteymät ja jatkuvasatoiset esim. Ostara ja Selva soveltuvat parveke ja amppeliviljelyyn.
- Vähäinen typpilannoitus.
- Vaatii pölytyksen.

Mansikat tuottavat hyvän sadon parvekelaatikossa ja amppelissa. Istuta kaidelaatikoon kuukausimansikoita tai kesän aikana useamman sadon tuottavia ns. jatkuvasatoisia lajikkeita. Jatkuvasatoinen mansikka, kukkii ja tuottaa mansikoita koko kesän. Aurinkoisessa kasvupaikassa mansikoista tulee makeita. Mansikat vaativat hyönteispölytyksen. Valitse amppelisiin pitkäversoisia lajikkeita.

Fresca on kuukausimansikan ja tarhamansikan risteytys. Jatkuvasatoinen, tuottaa runsaasti kauniita, voimakkaanpunaisia marjoja. Erittäin aikainen lajike. Sopii ruukku- ja amppeliviljelyyn sekä avomaalle.

Tarha-ahomansikka '**Minja**' on aikaisin kypsävä, terve ja runsaasti rönsyjä tuottava.

Mignonnette on jatkuvasatoinen kuukausimansikkalajike. Marjat muistuttavat muodoltaan suurta metsämansikkaa. Monivuotinen, lehdistö hyvin koristeellinen. Ei rönsyjä.

Fresca on kuukausimansikan ja tarhamansikan risteytys. Jatkuvasatoinen, tuottaa runsaasti kauniita, voimakkaanpunaisia marjoja. Erittäin aikainen lajike. Sopii ruukku- ja amppeliviljelyyn sekä avomaalle.

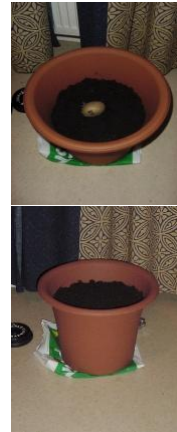
Temptation. Puutarhamansikan ja kuukausimansikan risteytys, tuottaa jatkuvasti kauniin punaisia marjoja. Viljellään kuten kuukausimansikka. Sopii erinomaisesti amppelisiin ja ruukkuistutuksiin, tuottaa runsaasti rönsyversoja.

Jatkuvasatoiset **Ostara** ja **Selva** lajikkeet.

✖ marttalo...

Uudet perunat juhannukseksi parvekkeelta

- Idätä perunat valossa n. 1 kk
- Salaojita n. 10 l ruukku tai ämpäri ja lisää 10 cm hapahkoa multaa (pH 5-6)
- Asettele peruna varovaisesti ruukkuun ja lisää reilusti multaa, mutta jätä lisäysvara. Kastele säännöllisesti.
- Kun varret ovat kasvaneet, niin lisää multaa.
- Huhti-toukokuun vaihteessa istutetuista perunoista satoa juhannukseksi

✖ marttalo...

Viiniköynnös

Viihtyy lämpimässä (eteläseinus tai lasitettu parveke) ja suojaisassa paikassa

Kestäviä lajikkeita esim. 'Beta', 'Supaga' ja 'Zilga'

Leikkaa harventaen, poista varjostavia lehtiä, syksyllä isot leikkaukset

Ensimmäisten vuosien aikana köynnökseen annetaan kasvaa 2-3 pitkä pystyverso, jotka typistetään noin 1-1,4 metrin korkeudelta. Nämä ovat myöhemmin köynnöksen rankoja. Niihin kasvatetaan sivurangat verson yläpäähän ikään kuin T-kirjaimiksi. Näistä sivurangoista kasvatetaan vuosittain satoa tuottavat versot. Kevätalven leikkauksessa kuitenkin suurin osa versoista poistetaan ja kuhunkin sivurankaan jätetään vain 1-3 kesän aikana kasvanutta, voimakasta verso, jotka typistetään niin, että kuhunkin jää vain 7-8 silmua. Tällaista pitkä verso kutsutaan juoksijaksi ja sen silmuista kasvaa seuraavana vuonna satoa kantavat versot. Sivurankaan jätetään vielä pari 2-3 silmulle typistettyä versontappia, joista seuraavana kesänä kasvatetaan uudet juoksijat. Viiniköynnös on leikkattava niin voimakkaasti, että siihen jää kaikkiaan vain 60- 70 silmua, voimakaskasvuisiin lajikkeisiin vieläkin vähemmän. Lähes kaikista köynnökseen jääneistä silmuista kasvaa kesän aikana pitkät versot, joten köynnökseen ei saa jättää silmuja ylen määrin.

Viiniköynnös kestää hyvinkin voimakasta leikkaamista ja voikin sanoa, että leikkaamalla sitä ei saa tapettua. Etenkin ensimmäisinä vuosina taimen tyveltä kasvaa keväällä runsaasti ns. vesiversoja. Ne poistetaan sitä mukaa kuin niitä ilmaantuu. Toisinaan joku niistä jätetään kasvamaan, jos halutaan kasvattaa uusi ranka vanhan tilalle. Myös kaikki päärankojen varteen, T-haaran alapuolelle kasvavat versot poistetaan. Tällä tavoin leikattu köynnös muistuttaa keväätalven leikkauksen jälkeen T-kirjainta ja kasvukauden lopulla sateenvarjoa.

Satoikäinen viiniköynnös ennen leikkaamista ja leikkaamisen jälkeen

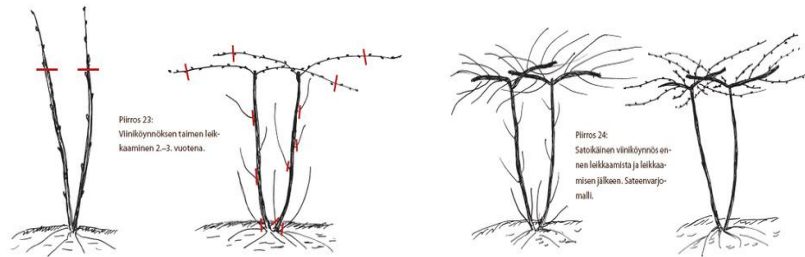
Leikkaamatta jätetty köynnös tuottaa lukumääräisesti paljon rypäleterttuja, mutta ne jäävät pieniksi ja heikkolaatuisiksi. Leikkaamaton, liian tiheä köynnös on myös altis harmaahomeelle. Kesän aikana köynnös tuottaa valtavasti uusia versoja. Niitä suurin osa joudutaan poistamaan, koska muuten, etenkin muovihuoneessa, köynnös alkaa varjostaa itse itsensä. Kaikki heikot ja tyveltä ja rangasta puhjenneet versot poistetaan kokonaan repäisemällä.

Muovihuoneessa kasvavia viiniköynnöksiä ei tarvitse talvisuojata maahan taivuttamalla. Köynnökset ehtivät tuleentua muovihuoneessa niin hyvin, että ainakin Etelä-Suomessa ne ovat kestäneet -25 °C:n pakkasia. Myös muovihuoneen katemuovi on jätetty talveksi paikoilleen. Ainoastaan taimien tyvelle on levitetty jonkin verran kuivaa, köynnöksen omaa lehtikariketta eristeeksi. Erittäin kylminä talvina on vaarana, että juuristo saa vaurioita, koska muovihuoneessa ei ole lunta maan katteena, mutta mitään talvivaurioita ei silti ole koskaan esiintynyt. Pohjoisamerikkalaisia viiniköynnöksiä on kasvatettu Etelä-Suomessa lämmittämättömässä muovihuoneessa jo yli 20 vuoden ajan. **Piirros 24 yllä:** Satoikäinen viiniköynnös ennen leikkaamista ja leikkaamisen jälkeen. Sateenvarjomalli.

Artikkelin sisältö on ote kirjasta Kotipuutarhan hedelmät ja marjat (© Meeri Saario ja Kustannusosakeyhtiö Tammi 2008 ISBN 978-951-31-4147-9). Artikkelin on tuotettu yhteistyössä Kustannusosakeyhtiö Tammen kanssa.

✘ marttalo...

Viiniköynnöksen leikkaaminen

Ensimmäisten vuosien aikana köynnökseen annetaan kasvaa 2-3 pitkää pystyversoa, jotka typistetään noin 1-1,4 metrin korkeudelta. Nämä ovat myöhemmin köynnöksen rankoja. Niihin kasvatetaan sivurangat verson yläpäähän ikään kuin T-kirjaimiksi. Näistä sivurangoista kasvatetaan vuosittain satoa tuottavat versot. Kevättalven leikkauksessa kuitenkin suurin osa versoista poistetaan ja kuhunkin sivurankaan jätetään vain 1-3 kesän aikana kasvanutta, voimakasta versoa, jotka typistetään niin, että kuhunkin jää vain 7-8 silmua. Tällaista pitkää versoa kutsutaan juoksijaksi ja sen silmuista kasvaa seuraavana vuonna satoa kantavat versot. Sivurankaan jätetään vielä pari 2-3 silmulle typistettyä versontappia, joista seuraavana kesänä kasvatetaan uudet juoksijat. Viiniköynnös on leikattava niin voimakkaasti, että siihen jää kaikkiaan vain 60- 70 silmua, voimakaskasvuisiin lajikkeisiin vieläkin vähemmän. Lähes kaikista köynnökseen jääneistä silmuista kasvaa kesän aikana pitkät versot, joten köynnökseen ei saa jättää silmuja ylen määrin.

Viiniköynnös kestää hyvinkin voimakasta leikkaamista ja voikin sanoa, että leikkaamalla sitä ei saa tapettua. Etenkin ensimmäisinä vuosina taimen tyveltä kasvaa keväällä runsaasti ns. vesiversoja. Ne poistetaan sitä mukaa kuin niitä ilmaantuu. Toisinaan joku niistä jätetään kasvamaan, jos halutaan kasvattaa uusi ranka vanhan tilalle. Myös kaikki päärankojen varteen, T-haaran alapuolelle kasvavat versot poistetaan. Tällä tavoin leikattu köynnös muistuttaa kevättalven leikkauksen jälkeen T-kirjainta ja kasvukauden lopulla sateenvarjoa.

Satoikäinen viiniköynnös ennen leikkaamista ja leikkauksen jälkeen

Leikkaamatta jätetty köynnös tuottaa lukumääräisesti paljon rypäleterttuja, mutta ne jäävät pieniksi ja heikkolaatuisiksi. Leikkaamaton, liian tiheä köynnös on myös altis harmaahomeelle. Kesän aikana köynnös tuottaa valtavasti uusia versoja. Niitä suurin osa joudutaan poistamaan, koska muuten, etenkin muovihuoneessa, köynnös alkaa varjostaa itse itseään. Kaikki heikot ja tyveltä ja rangasta puhjenneet versot poistetaan kokonaan repäisemällä.

Muovihuoneessa kasvavia viiniköynnöksiä ei tarvitse talvisuojata maahan taivuttamalla. Köynnökset ehtivät tulleentua muovihuoneessa niin hyvin, että ainakin Etelä-Suomessa ne ovat kestäneet -25 °C:n pakkasia. Myös muovihuoneen katemuovi on jätetty talveksi paikoilleen. Ainoastaan taimien tyvelle on levitetty jonkin verran kuivaa, köynnöksen omaa lehtikariketta eristeeksi. Erittäin kylminä talvina on vaarana, että juuristo saa vaurioita, koska muovihuoneessa ei ole lunta maan katteena, mutta mitään talvivaurioita ei silti ole koskaan esiintynyt. Pohjoisamerikkalaisia viiniköynnöksiä on kasvatettu Etelä-Suomessa lämmittämättömässä muovihuoneessa jo yli 20 vuoden ajan.

Artikkelin sisältö on ote kirjasta *Kotipuutarhan hedelmät ja marjat* (© Meeri Saario ja Kustannusosakeyhtiö Tammi 2008 ISBN 978-951-31-4147-9). Artikkelin on tuotettu yhteistyössä Kustannusosakeyhtiö Tammen kanssa.

✖ marttalo...

Retiisi, sormiporkkana ja muut pikkuvihannekset

- Pienikokoisia ja aikaisia vihanneslajeja voi kasvattaa itälänsiparvekkeella isoissa astioissa.
- Retiisi vaatii tasaisen kosteuden, muuten tulee kirpeitä.
- Sormiporkkana korjataan 8-10 cm mittaisina. Muista harso.
- Pikkunauris on pingispallon kokoinen. Torju kirpat tuhalla tai vedellä.
- Kyssäkaali vaatii hyvin kalkitun maaperän.

Porkkanakasvusto on hyvä suojata harsolla porkkanakempin varalta aina heinäkuulle asti.

'ARCOUT' Pikkunauris Pingispallon kokoisena syötävät osat valkoisia, niskaosa punertava. Mainioita suupaloksi, myös kokonaisina salaatteihin. Satoa saadaan n. 2kk kylvöstä. Pienten taimien päivittäinen kastelu suojelee niitä maakirpulta, myös tuhkan ripottelu taimien päälle auttaa.

'AZUR STAR' Kyssäkaali Erittäin aikainen, viljelyvarma lajike. Kasvu-aika n. 50 vrk. Korjataan nuorena. Litteänpyöreä, kauniin violetinsininen. Sopii myös lasinalaisviljelyyn. Herkullinen malto valkea, mieto ja rapea.

 marttalo...

Parvekekasvien talvettaminen

Suojaa parvekkeella

pakkaspeite, vaahтомуovi, styrox-levy/styroxilla vuorattu pahvilaatikko

Istuta maahan

laita maahan kaivettuun kuoppaan ja peitä puiden lehdillä tai talvisuojaturpeella

Vie kellariin

1 - 5°C

Siirrä huoneenlämpöön

yksivuotisten yrttien kasvattamista voi jatkaa sisällä

✖ marttalo...

Viher-, salaatti-, pillisipuli

- Nimiä käytetään kokonaan käytettävistä, nuorina korjatuista sipuleista.
- Kylvö maaliskuuhun
- Satoa voidaan korjata jo muutaman viikon kuluttua.

SALAATTISIPULI / VIHERSIPULI / KEVÄTSIPULI / TALVISIPULI / PILLISIPULI (*Allium fistulosum* ja *Allium cepa*)

Nämä nimet viittaavat ohuisiin purjoja muistuttaviin sipuleihin, joiden tyviosa ei ole juurikaan paksuuntunut. Tämän tyyppisistä sipuleista saadaan satoa varhain, ennen kuin muita sipuleita on vielä saatavilla. Näiden tuoreena myytävien sipuleiden maku on hyvin mielinen, ja koko kasvin voi syödä sellaisenaan tai käyttää salaattitarpeeksi. Ne sopivat myös keittojen ja kylmien ruokien koristeeksi ja höyrytettyinä tai mikrossa kypsennettyinä voion kanssa syötäväksi tai lihan ja kalan lisäkkeeksi.

Avomaakylvö varhain keuhällä. Viihtyy auringossa, tuoreessa, runsasmultaisessa maassa. Itää parissa viikossa. Kastellaan kuivina jaksoina.

Koska tavoitteena on runsas naattisato, tyyppiä voi antaa tavallista enemmän. Varren voi mullata, jos halutaan normaalia enemmän valkoista vartta. Käytetään salaatteihin, wokkiin yms.

'FREDDY' Kylmänkestävä. Saksassa sitä kutsutaan 'ikuisuusipuliksi'. Aikaisempi lajinenimi 'Winterhecke'.

Aikainen, talvenkestävä sipuli. Pohjolassa ollut yleinen 1700- ja 1800-luvun säätyläisten keittiöpuutarhoissa, jolloin sitä kutsuttiin myös talvi- ja kaalisipuliksi. Ruotsissa kasvatettu talojen turvekatoilla. Melko hyvä mesikasvi päiväperhosille!

Kylvetään kevyesti lannoitettuun maahan maaliskuuhun ruukkuun tai avomaalle maan lämmön ollessa 18-20 astetta. Kylvösyvyys

1 cm ja kylvöväli muutama sentti. Itää parissa viikossa. Lopullinen taimiväli 25 cm, Kasvaa tupasmaisesti. Kastelu vain pitkinä poutina. Talvehtii.

Uudelleen istutus ja jako joka kolmas tai neljäs vuosi keuhällä.

Satoa voi kerätä miltei ympäri vuoden, kunhan ei korjata koko kasvustoa, jolloin kasvun jatkuminen estyy.

Käytetään kuten muitakin sipuleita: vartta sekä mukulaa. Herkullista salaateissa! Voidaan myös pakastaa.

✖ marttalo...

Marjasatoa parvekkeelta

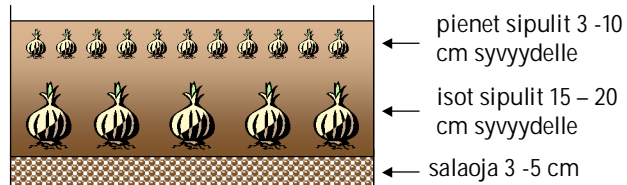

Marjapensaiden ja vadelman kasvatus parvekkeella on haaste

- Puna-, musta- ja viherherukka, karviainen yksirunkoisina pikkupuina.
- Viljely onnistuu riittävän suurikokoisessa ja pakkaseristetyssä astiassa.
- Aurinkoinen ja tuulensuojainen kasvupaikka.
- Tasainen kastelu ja lannoitus.
- Vuosittainen hoito-/pienennysleikkaus muutaman vuoden päästä.

✖ marttalo...

Sipulikukat parvekkeella

- istuta sipulit laatikkoihin syys-marraskuussa
- vie laatikot kellariin (+5°C) tai suojaa ne styroxilla ja säilytä talven yli parvekkeella
- siirrä laatikot parvekkeelle/ota suojat pois huhtikuussa pakkasten mentyä (sipulikukat kestävät pientä pakkasta)
- kastele riittävästi keväällä

marttalo...

Kausivaihtelua ja kodikkuutta koristeilla

